

VINDUET

ved

ARNE KVELLESTAD

John A. Lutuli.

For annen gang på få år er Nobels fredspris gått til Afrika. De bevegede dager i 1952 da Albert Schweitzer satte sitt preg på Oslo, har vi ennå i frisk erindring. Denne gang var det ikke bare til Afrika, men til en afrikaner fredsprisen ble gitt. De som fikk oppleve «Lutuli-dagene» på nært hold, vil nok sent glemme dem. Som rimelig var, ble Lutulis personlighet og alt han står for, viet stor oppmerksomhet i den norske presse. Av alle de gode ord som ble skrevet om ham, vil vi bare sitere biskop Birkeli fra møtet i Domkirken (referert etter Vår Kirke):

«Med Lutuli er Afrika kommet oss kloss inn på livet, vi har fått møte det undertrykte Afrika, men også det kristne Afrika. Europas kristendom i dag er på mange måter blek og blodfattig i forhold til Afrikas trossterke og hjertevarme kristendom. I Lutuli har det norske folk fått møte en som tar Guds ord alvorlig, for seg selv, sine venner og sine motstandere. (Han regner ingen som sine fiender.) En slik ydmykhet, fred og frimodighet kan bare den ha som bor hos Gud i verden. La oss aldri glemme Lutulis røst!»

Imidlertid kan det være interessant å la «den annen part» komme til orde gjennom nasjonalistparti-organet «Die Transvaaler» som i en lederartikkel skriver (sitert etter Arbeiderbladet 14/12 1961):

«Lutuli benyttet anledningen da han hentet Nobelprisen i Oslo til å rette et giftig angrep på rasepolitikken i Sør-Afrika og andre deler av Afrika. Selv om ordene ble uttalt av Lutuli, var de i virkeligheten unnfanget av lederen for det forbudte liberale parti, Alan Paton, som nå lever utenfor Sør-Afrikas grenser. Ikke på noen måte vil vi påstå, at alt som er gjort av de hvite i Afrika er hevet over kritikk, men i Lutulis tale søker en forgjeves etter selv den minste erkjennelse av hva de hvite har gjort, ofte i total uselviskhet — for de svarte.» Bladet skriver også at den afrikanske revolusjon, «som Lutuli omtalte i så rosende ordelag, har sin opprinnelse i Moskva».

Nordmannen Karl Borgin, som er professor i kjemi ved Stellenbosch universitet i Sør-Afrika, vakte forundring og indignasjon da han opptrådte på Lutulis pressekonferanse i Oslo og ga uttrykk for sine syns-

måter. I en artikkel i «Farmand» (16/12 1961) om «En politisk fredspris» skriver han: «Hvis Lutuli og hans likesinnede skulle vinne i Sør-Afrika, som må være det resultat Nobelkomiteen ønsker, ville verden være vitne til et nytt gigantisk Kongo med tilintetgjørelse av de hvite, anarki og kaos. Sør-Afrika ville bli et offer for det sorteste barbari i ordets egentlige forstand. Er det fredspolitikk? Er det verdt en fredspris?» Professor Borgin konkluderer med å si, at i år har Nobelkomiteen gjort Nobelprisen til en politisk sjakkbrikke som kan brukes i et internasjonalt politisk spill.

Den svenske utviklingshjelpen ønsker samarbeid med misjonen.

Etter at Stortinget har besluttet å opprette «Norsk Utviklingshjelp» og misjonens rolle i denne forbindelse er blitt diskutert, er det interessant å se på de betenkninger som er fremlagt i Sverige om samme sak. Et sakkyndig utvalg, oppnevnt av Utenriksdepartementet, har fremlagt to dokumenter, et om «Den svenske utviklingshjelpens administrasjon» og et annet som handler om «Ekspertrekruttering og stipendiatmottagning». Misjonen kommer her ganske sterkt inn i bildet. Under omtalen av de privatorganisasjoner som driver arbeid i utviklingslandene, anføres, at svensk misjon i 1959 samlet inn i alt 22 millioner kroner som er mer enn det statstilskudd Sverige yter til internasjonalt hjelpearbeid i budsjettåret 1960/61. Utvalget legger i sine betenkninger stor vekt på at det blir søkt tilknytning til slike bestående organisasjoner. Administrasjonen av visse prosjekter kunne tenkes å bli overlatt til disse, — «det kan f.eks. gjelde et av misjonens sykehus, eller en yrkesskole som en organisasjon har reist som kan bli utvidet til å utdanne flere personer enn vedkommende institusjon selv trenger».

I forbindelse med ekspertrekrutteringen, når det er tale om å hente «teknisk bistand» fra forskjellige hold, heter det: «Vi anser at det skulle ligge på linje med den svenske hjelpevirksomheten å gi statsbidrag til misjonen for slike virksomheter som utfra utviklingshjelpens synspunkt er beleilig og nyttig.» I denne forbindelse beklager utvalget, at lønnsnivået for misjonærer ligger lavere enn det som gjelder f. eks. for oppdrag innen Verdens helseorganisasjon (WHO). Hvis forskjellen her blir for stor, kan det komme til å medføre «rekrutteringsvanskeligheter for den ytterst verdifulle innsats som er blitt drevet og stadig blir drevet av misjonen».

Forøvrig mener utvalget, at en bør lære av misjonen når det gjelder å gjøre unge mennesker interesserte i å reise ut til utviklingslandene. Misjonen bygger jo på frivillige «som av overbevisning og kall søker seg til misjonsfeltene».

Utvalget konkluderer sin behandling av spørsmålet om ekspertrekrutteringen bl. a. med dette: «Spesialister som er ansatt i misjonen, ved skoler som er opprettet av svenske organisasjoner i utviklingslandene, eller annen lignende hjelpevirksomhet, bør i visse henseender stå i samme stilling som bilateralt ansatte svenske eksperter.»

Fremstående afrikaner angriper raseskillet.

Sir Francis Ibiam, guvernør i Øst-Nigeria, holdt under generalforsamlingen i New Delhi et foredrag om rasepolitikken. Han ba KV om å oppfordre regjeringene i 5 land til å «ta sin politikk opp til ny overveielse da den skaper frykt og mistillit og er et uhyre stort faremoment for verden». De fem land han siktet til var Sovjet-Samveldet, Sentral-Afrika-Sambandet (Rhodesia/Nyasaland), Frankrike, Portugal og Ghana. Han gjentok også en appell fra tidligere hvor han hadde uttalt, at «visse regjeringer, deriblant Sør-Afrika og Sentral-Afrika-Sambandet, anser afrikanerne for ikke å være mennesker, men slaver for deres egen velstand og velvære».

Guvernørens angrep på rasepolitikken var i det hele temmelig kraftig og med brodd til mange kanter. Han anklaget Belgia for å bedra Kongo på skammelig måte og sa, at de europeiske makter «har gjort og gjør sitt beste for å oppløse og bryte i stykker dette ulykkelige land». Om kirkenes forhold til raseskillet sa guvernør Ibiam bl. a.: «Rasediskrimineringen er like utbredt i Kristi kirke som i det verdslige liv, og dette er den største kvernsten som henger rundt visse kirkefolks og kirkeautoriteters hals.»

Gassisk kirkeleder om New Delhi-møtet.

Presidenten i den gassisk-lutherske kirke Rakoto Andrianarijaona, deltok i New Delhi som observatør. I en samtale med Norsk Misjonstidende ved misjonsprest Johannes Borgenvik forteller han om sine inntrykk fra møtet. «Det gjorde sterkt inntrykk på meg,» sier han, «å se hvorledes folk med så vidt forskjellige forutsetninger kunne være i stand til å be og arbeide sammen slik de gjorde. Når en tenker på hvor uhyre bundet de forskjellige kirkene er av sine spesielle tradisjoner, ser jeg fellesskapet i New Delhi som et uttrykk for at kirken er én, slik vi også bekjenner den, alle ulikheter til tross.»

Sammenslutningen av Internasjonalt Misjonsråd og KV, sier han, er et uttrykk for viljen til å gjøre en felles innsats på det åndelige plan: «Selv om det kan være farer forbundet med det, eller ting som lar seg kritisere, viser det seg ihvertfall at man har erkjent nødvendigheten av en felles innsats på det åndelige plan og at man har viljen til å gjennomføre den.»

Den gassisk-lutherske kirke er ikke medlem i KV. På spørsmål om hva hans mening er om et slikt medlemskap, svarer Andrianarijaona: «Foreløbig tror jeg ikke det er noe særlig brennende problem for våre menigheter. At det er farer forbundet med det, kan ikke nektes. Faren for sammenblanding og utvanning er der. Men det er også en annen fare, og det er selvtilstrekkelighet. Og man vil gå glipp av samarbeidets erfaringer og muligheten for å høste godt av det positive som også andre kan ha gjort.»

Biskop Newbigins oppsiktsvekkende synsmåter.

Lesslie Newbigins to gjesteforelesninger i Oslo, trykt i NOTM 1961, nr. 2 og 3, inneholder så mye sprengstoff, at en kunne ha ventet en eksplosjon, skriver Kirke og Kultur (1961 nr. 10). Også Morgenposten har undret seg over den svake reaksjon som biskop Newbigins synsmåter synes å ha utløst. I anledning den første artikkelen, «Misjonen som Den Hellige Ånds verk», har bladet henvendt seg til de kjente misjonsmenn, Einar Amdahl og Per Kjølberg, som begge finner at det er alvorlig grunn til å overveie de tanker som her er fremkommet. Newbigins grunnsetninger er et brudd på den nyere tids misjonspraksis, sier Amdahl. «Denne nyorientering bør misjonen i dag ikke skyve til side. Den kan bety en ny fremgangsepoke i den kristne kirke.» (MP 29/7 1961.)

På spørsmål om hva som virket mest radikalt i artikkelen, henviser Kjølberg til uttalelsene om misjonenes dåpspraksis, hvor biskopen bl. a. skrev: «Unektelig har man ofte måttet få det inntrykk, at dåp og nattverd er utmerkelser til elever som har fullført et kursus, snarere enn nådemidler som gis for intet til angrende syndere.» Vi bør her være villige til å omprøve vår misjonspraksis, mener Kjølberg. «Som misjon og kirke må vi være villige til å la oss belære og la Den Hellige Ånd slippe til.» (MP 1/9 1961.)

Den russiske kirkes medlemskap i KV.

De ortodokse kirkesamfunn fra Sovjet, Polen, Bulgaria og Rumenia ble som kjent opptatt som medlemmer i Kirkenes Verdensråd under generalforsamlingen i New Delhi november/desember i fjor. Hermed fikk det hittil vestlig dominerte råd sin første store representasjon fra landene øst for jernteppet. En politisk flytning fra Lithauen sørget for et pinlig opptrinn under avstemningen da han møtte opp med et skilt som hadde denne inskripsjon: «Russiske prester er kommunistagenter. Krustsjovs leiesvenner er ikke Guds tjenere.» Etter opptagelsen i verdensorganisasjonen uttalte erkebiskop Nikodim, at den ortodokse kirke drives uten statsinngrep. De som taler om et dobbeltspill i kirken, er enten uvitende eller taler imot bedre vitende, sa erkebiskopen ifølge

Kristeligt Dagblad. I en artikkel i samme blad om «De kristne og sameksistensen» kommer professor N. H. Søb inn på spørsmålet. Han skriver:

«Jeg er meget takknemlig for, at den økumeniske bevegelse har strebt så ærlig etter fellesskap med de store østlige kirker at disse nå er kommet med i Kirkenes Verdensråd. Jeg skjønner ikke hvordan dette skulle kunne gjøre fortred og øyner mulighet for, at det forferdelige jernteppe derved skal kunne bli en smule mindre forferdelig.»

Ecumenical Press Service gjengir endel presseklipp fra forskjellige kanter av verden hvor spørsmålet er blitt diskutert og kommentert. «Christian Century», Chicago, skriver: «Endel ortodokse kirker har hatt prinsipielle innvendinger mot opptagelsen av den russiske kirke, i særdeleshet fordi de mener kirken er dominert av den kommunistiske regjering. Ellers ville den ikke kunne bestå, mener man. Men dette er ikke hele saken. En viktig side er det faktum, at i Russland finnes millioner av kristne, tross 40 års press og motstand. Disse tause millioner utgjør den russiske kirke som nå er blitt medlem av Kirkenes Verdensråd. Medlemskapet vil oppmuntre dem, styrke deres vitnesbyrd og deres motstandskraft overfor den materialistiske ateisme.» Flere vesttyske aviser er imidlertid av en annen mening. Ukebladet Christ und Welt skriver: «Hvor enkelt alt ville ha vært dersom ikke den kommunistiske stats mørke skygge hadde fulgt den russiske kirke.» Av hensyn til russerne gjorde generalforsamlingen seg skyldig i sørgelige og meningsløse kompromisser i internasjonale spørsmål, mener bladet. Et annet sted heter det, at generalforsamlingen i New Delhi ikke hadde et avgjørende ord å si imot kommunisme og totalitært styre eller mot undertrykkelsen av kirken i Russland. «Stuttgarter Zeitung» bemerker, at delegatene ved generalforsamlingen bare tilfeldigvis ble gjort oppmerksom på, at av de 21 som skulle ha møtt fra Øst-Tyskland, var det bare 8 som fikk lov å reise.

Til slutt siterer vi hva biskop Hanns Lilje skriver i sitt «Sonntagsblatt». Han beklager at det ikke ble avgitt noen erklæring i plenum angående opptagelsen av den russiske kirken og fortsetter: «Det finnes en kristen kirke i Russland. Dette kunne ha gitt generalforsamlingen full myndighet til å si, at man ikke kan nekte dem kristent fellesskap, at man her hverken må handle usikkert eller naivt urealistisk, at dette skritt må tas selv om man risikerer å bli anklaget for å ha politiske og ideologiske mål. Man må stole på at også i fremtidige vanskeligheter vil kristne grunnsetninger være sterkere enn politiske og at Kirkenes Verdensråd alltid vil være klar til å la sin røst fryktløst høre i evangeliets navn, hvor som helst det måtte være nødvendig.»